

آذربایجان از نگاه مسونرها

گزارش تصویری مسونرها از شهرهای ارومیه، تبریز و مراغه

ترجمه و تألیف: دکتر اصغر محمدزاده
سعد عبدالدینی ملکی

سرشناسه	: محمدزاده، اصغر، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: آذربایجان از نگاه میسیونرها : گزارش تصویری میسیونرها از شهرهای ارومیه، تبریز و مراغه/ترجمه و تألیف اصغر محمدزاده، سعید عضدالدینی ملکی.
مشخصات نشر	: تهران: اوحدی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۱۶ص.: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۴-۴۸-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: گزارش تصویری میسیونرها از شهرهای ارومیه، تبریز و مراغه.
موضوع	: مبلغان مذهبی مسیحی -- ایران -- آذربایجان
موضوع	: Missionaries -- Iran -- Azerbaijan
موضوع	: هیات های اعزامی مسیحی -- ایران -- آذربایجان
موضوع	: Missions -- Iran -- Azerbaijan
موضوع	: آذربایجان -- تاریخ
موضوع	: Azerbaijan (History) -- تاریخ
شناسه افزوده	: عضدالدینی ملکی سعید، ۱۳۶۰-
رده بندی کنگره	: BV۳۲۱۵
رده بندی دیویی	: ۲۶۶/۰۳۳۳۰۵۵
شماره کتابشناسه ملی	: ۵۹۱۶۶۱۵

نشر اوحدی

رس انتشارات: تهران- خیابان انقلاب - بین خیابان فروردین و اردیبهشت- خیابان مهر- پلاک ۱۱۶- واحد ۳: تلفن تماس: ۶۶۴۰۵۰۱۸

م کتاب: آذربایجان از نگاه میسیونرها

جمه و تألیف: اصغر محمدزاده و سعید عضدالدینی ملکی

ترآح و صفحه چینی: شبنم اسکندری

نداد صفحات: ۴۱۶ صفحه

طبع: خشتی بزرگ

راژ: ۲۰۰ نسخه

بت چاپ: اول- سال ۱۳۹۸

شارات: اوحدی

اپ: واصف

مت: ۱۲۸۰۰۰ تومان

ماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۴-۴۸-۹

فهرست مطالب

۱	 مؤلفین
۳	 نرها
۳	 چة فعالیت میسیونرها در ایران
۷	 میسیونرهای پروتستان به ایران
۹	 میسیونرها در آذربایجان
۱۰	 نرهای اعزامی به ارومیه
۱۲	 بن پرکینز (اولین میسیونر آمریکایی در ایران)
۱۵	 ت فرهنگی پرکینز جهت نفوذ
۲۴	 فیسک (میسیونر فعال زن در ارومیه)
۳۲	 ان بتانی
۳۲	 ل گرانت (نخستین میسیونر پزشک)
۳۴	 رایت
۳۵	 ت میسیونرها در تبریز
۳۷	 ت پزشکی میسیونرها در تبریز
۳۹	 د پاسکرویل
۴۱	 نرها در مراغه

۴۳	آلبوم توماس لری کیرکپاتریک
۴۴	توماس لری کیرکپاتریک
۴۵	بازگشت از ایران
۲۱۳	آلبوم دکتر شد
۲۱۴	دکتر ویلیام شد
۲۱۶	مستر شد و تقابل با عثمانی ها
۲۱۹	دکتر هری پاکارد
۲۲۰	آلبوم خانواده دکتر شد
۳۰۷	آلبوم لباس های زنان ایرانی
۳۱۶	آلبوم سفر ایران و عثمانی
۳۱۷	جوزف کاکران
۳۱۹	دکتر کاکران و تأسیس دانشکده پزشکی در ارومیه
۳۲۲	ارتباط کاکران با غانله شیخ عیدالله کُرد
۳۹۵	ضمیمه
۳۹۶	میسونرهای لازاریست فرانسوی در آذربایجان
۳۹۹	موانع بزرگ پیشروی فعالیت لازاریست ها
۴۰۷	میسونرهای آلمانی
۴۰۷	میسونرهای ارتدوکس روسی
۴۱۰	منابع

ایجاد مدارس، مراکز مذهبی و مراکز درمانی به رقابت با یکدیگر پرداخته و بعضاً به منازعه و خدعه علیه هم روی آورده‌اند. در این میدان رقابت، عمدتاً میسیونرهای پروتستان نتایج بهتری گرفته و حصول این موفقیت، اهداف آن‌ها را چندگام پیش انداخته و به جهت افزایش شعاع دایره نفوذی خود، با همکاری کنسول‌های انگلیس، آمریکا و بعضاً روسیه در منازعات سیاسی مداخله و به جهت سیطره بر اقوام و مذاهب غیرمشترک، نقشه‌ها و خدعه‌های خود را عملی نموده و در برهه‌ای از تاریخ اتاق تصمیم اولیه در وقایع مهم در مناطق ذی نفوذ خود بوده‌اند.

از خدمات بعضی از میسیونرها آشکارا می‌توان دریافت که این خدمات پسانقشه مهم سیاسی در منطقه جهت نفوذ سیاسی آنها بوده است تا جایی که بعضاً خود نیز به این نکته مهم اشاره مستوری داشته‌اند.

اما اگر در تحلیل تاریخ‌نگاری خود وجدان عمل به خرج دهیم، باید به این نکته اعتراف کنیم که بخش قابل توجهی از میسیونرها از هر طیف تبشیری-مذهبی، خدمات خود را خالصانه و به جهت نیل به اهداف مذهبی خود، در حالت در حوادث سیاسی منطقه دنبال نموده و بعضاً خدمت به هم‌کیشان در گستره وسیع‌تر بر مردم ستمیده‌ای که فارغ از هرگونه اشتراکات مذهبی و قومی هستند را سرلوحه اعمال خداپسندانه خود قرار داده و عمدتاً چراغ خاموش به فعالیت تبشیری، آموزشی و درمانی در شهرهای مختلف آذربایجان پرداخته‌اند. و بعضی از آن‌ها همچون «هووارد باسکرویل» در جریان مشروطه‌خواهی مردم

مقدمه مؤلفان

محدوده سرزمینی آذربایجان و در رأس آن ارومیه از دریا، آرای تنوع قومی، مذهبی زیادی بوده که این تنوع قومی، مذهبی با زندگی که قدرت‌های بیگانه دخالتی در افکار و اندیشه‌های طرفین نداشته صلح و آرامش در کنار یکدیگر حیات بی‌حاشیه‌ای را سپری نموده‌اند. آنچه بر ما مبرهن است در ادوار پرچالش تاریخی، زمانی که حاشیه‌های اعتقادی توسط عوامل نفوذی در گرسی‌های مذهبی ایجاد می‌شود حربگاه بزرگی ایجاد شده و انسان‌های بی‌گناه زیادی در این جدال‌های خونین به دلیل پیروی ناآگاهانه جان خود را از دست داده‌اند. در نمونه موردی زمانی که عیسویان منطقه همچنان از کیش نیاکان خود پیروی می‌کردند، مورد هجوم عقیدتی پروتستان‌ها، کاتولیک‌ها، کاتئیربری‌ها، لازاریست‌ها و... قرار گرفته و مراکز قدرت مذهبی جهت نیل به اهداف خود، مبلغین تبشیری تحت عنوان «میسیونرها» را به این منطقه گسیل داشته و به جهت پیشرفت در اهداف تبشیری خود با

دارد و تقریباً نیمی از آن‌ها به نام عکاس معلوم درج شده و مابقی به جهت نامعلوم بودن نام عکاس به نام صاحب مجموعه ثبت شده است. ترتیب درج تصاویر در کتاب برحسب ترتیب شمارگان تصویر در آلبوم‌هاست و به دلیل نامعلوم بودن تاریخ، غالب تصاویر ممکن است از حیث زمانی پس و پیش افتاده باشند.

در خاتمه برخود لازم می‌دانم که از خدمات دوستان و همکاران عزیزی چون خانم شبنم اسکندری که با کار شبانه‌روزی تصاویر قدیمی و پوسیده را ترمیم و با درج و صفحه‌نگاری کتاب سلیقه و وسواس خاصی به خرج داده‌اند، خانم معصومه وزین که با پژوهش‌هایشان راهگشای ما در حوزه منبع‌شناسی میسیونرها بودند، خانم روناک بیت‌الله نری و بنیاد ایران‌شناسی شعبه آذربایجان غربی که در یافتن اسناد تصویری کمک شایانی نموده بودند، تشکر و قدردانی نمایم.

پاییز ۹۸

محمدزاده-عضدالدینی ملکی

تبریز هم‌صدا با مردم به صفوف مبارزین بر علیه استبداد پیوسته و جان خود را در راه آرمان‌های مردم آذربایجان از دست داده‌اند.

اما نویسندگان سطور حین بررسی فعالیت میسیونرها در آذربایجان، به واسطه سعت یکی از دوستان، چهار آلبوم از مأموریت میسیونرها در آذربایجان را در آرشیو اسناد یکی از دانشگاه‌ها به دست آورده و با توزیع آن به مجموعه منحصر و منتشر نشده‌ای از تصاویر ثبت شده در دوره قاجار مواجه شدند که زاویه دید آن، عمدتاً انبیه باشکوه تاریخی، زندگی مردم و حوادث مهم تاریخی را در آذربایجان شامل می‌شد. این مجموعه که توسط خانواده دکترشد و کیرکپاتریک در اختیار این مرکز مهم پژوهشی قرار داده شده، به نوعی تحولی بزرگ در تاریخ آذربایجان به شمار می‌آید و سطور جدید بر تاریخ نامکشوف آذربایجان اضافه می‌کند.

با بررسی لایه به لایه تصاویر گرچه برخی از آن‌ها به مستندسازی مأموریت میسیونرها در آذربایجان اختصاص دارد ولی غالب تصاویر به شرح رویدادها و رفتارهایی نیز منجر شده است و آنچه در این سطور ما بدان تأکید داریم زاویه دید متفاوت میسیونرها در ثبت کاراکترهای تصویری نسبت به باقی عکاسان موطنی است و صحنه‌هایی که عکاسان ما به دید ساده‌انگارانه از کنار آن رد می‌شوند، از دید میسیونرها غامض جلوه داده و سعی در ثبت تمامی جزئیات آن برآمده‌اند.

مجموعه تصاویر این آلبوم‌ها در حدود ۴۰۰ تصویر از مناطق مختلف آذربایجان است که عمدتاً به شهرهای تبریز، ارومیه و مراغه اختصاص